

**KUNTIEN
RAHOITUSJÄRJESTELMÄN
UUDISTAMINEN**

Taloustorstai EXTRA

8.8.2024

Klo 9-10

VALMISTELURYHMÄ (VM)

- MA 2.10. klo 9-10:30
- KE 1.11. klo 9-11
- TO 7.12. klo 9-10:30
- TI 16.1. klo 9-11
- KE 7.2. klo 9-11
- KE 6.3. klo 9-11
- TI 26.3. klo 14-16
- KE 10.4. klo 9-11
- PE 26.4. klo 13-15
- TI 7.5. klo 9-11
- MA 20.5. klo 10-12
- KE 5.6. klo 9-11
- TI 11.6. klo 10-11.30
- MA 17.6. klo 10-12
- **KE 7.8. klo 9-11**
- MA 19.8. klo 10-12
- KE 28.8. klo 9-11

Valmisteluryhmän 15. kokous eilen

- Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus (erityisesti kiinteistövero)
 - Muutetaanko nykytilasta ja jos, niin miten
 - Jakaa kuntia ja herättää intohimoja
 - Sisältää periaatteellisia ja luonteeltaan poliittisia
 - Vaihtoehtoja ja näkökulmia lähes rajattomasti: millä osuudella kukin verolaji mukana tasauksessa, tasauslisä- ja -vähennysprosentit, muut verotukseen liittyvät kysymykset, esim. kiven rajat, ennakonperintä... - mitään kovin radikaalia ei ilmeisesti ole kuitenkaan luvassa
- TE-uudistuksen rahoitus (hallitusohjelmakirjausten asettamat odotukset)
 - Onko pakko muokata mallia, jota ei ole vielä otettu edes käyttöön, kun on kirjattu?
 - Työkäisten ja vieraskielisten painoarvoa haluttaisiin kasvattaa
- Poistojen huomioiminen valtionosuuksien kustannuspohjassa -> yksituumainen näkemys, että on perusteltua huomioida, nykytilanne jääne menneisyydestä, vaikutus ei kuitenkaan erityisen suuri

VM:n vos-tilannekatsaus kunnille 17.6.

Verkkoseminaari: Valtionosuusjärjestelmän uudistuksen tilannekatsaus -
Valtiovarainministeriö (vm.fi)

Ohjelma

Tervetuloa

Finanssineuvos, yksikön päällikkö Kati Jussila

Avaussanat

Valtiosihteeri Elina Laavi

Uusi valtionosuusjärjestelmä –mikä muuttuu?

Selvityshenkilö Arto Sulonen

VATTin alustavat tutkimustulokset ja johtopäätökset

Neuvotteleva virkamies Unna Heimberg

Demografisten tekijöiden vaikutukset kuntien palvelutarpeeseen

Selvityshenkilö Eero Laesterä

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus

Finanssineuvos Markku Nissinen

TE-uudistuksen rahoitus

Neuvotteleva virkamies Unna Heimberg

Jatkoaskeleet

Selvityshenkilö Arto Sulonen

Muutamia nostoja tilaisuuden annista muistin virkistämiseksi

Tasaus nykyjärjestelmässä

Tasauksessa huomioon otettavat verotulot

- Tasauksessa huomioon otettaviin verotuloihin lasketaan kunnallisvero, kuntien osuus yhteisöverosta ja kiinteistövero 50 %:n osuudella.
 - Poikkeuksena voimalaitosten kiinteistövero, joista huomioidaan vain ydinvoimalaitokset.
- Tasauksessa verotulot määritetään laskennallisesti, mikä tarkoittaa sitä, että sekä kunnallisvero että kiinteistövero lasketaan maan keskimääräisten veroprosenttien mukaan.
 - → yksittäisen kunnan veroprosentin muutos ei vaikuta sen tasauksen määrään.

Tasausprosentit

- Tasaa kunnan valtionosuuden määrää sen perusteella, miten kunnan laskennallisten verotulojen määrä poikkeaa maan keskimääräisestä laskennallisesta verotulosta (tasausraja).
- Jos kunnan laskennalliset verotulot per asukas alle tasausrajan, kunta saa valtionosuuden lisäystä 90 % tasausrajan ja kunnan oman laskennallisen verotulon erotuksesta.
- Jos kunnan laskennalliset verotulot per asukas ovat yli tasausrajan, kunnan valtionosuuteen tehdään vähennys, joka on 10 % kunnan laskennallisen verotulon ja tasausrajan erotuksesta.

Tasauksen perusteiden kehittäminen vuosiuudistuksessa

Tasauksessa huomioitavat verotulot

Tarkastelussa arvioitava sitä, kuinka merkittävä veromuoto on kyseessä ja kuinka tasaisesti vero jakautuu kuntiin.

- Kunnallisvero merkittävimpanä veromuotona olisi sisällytettävä tasauksen
- Yhteisö- ja kiinteistöverotulot jakautuvat epätasaisesti kuntiin. Tämän vuoksi näiden veromuotojen sisällyttäminen tulopohjan tasaukseen olisi tasauksen peruslogiikan mukaista.

Peruspalveluiden rahoituksen ja tasausjärjestelmän logiikan näkökulmasta tulopohjan tasaukseen olisi perusteltua sisällyttää kaikki verotulot laskennallisten verokantojen mukaan. Tasausjärjestelmään liittyy kuitenkin aina paljon poliittista harkintaa.

Tasauksessa käytettävät prosentit

Tasauksessa käytettyjä prosentteja muutettu useaan otteeseen vuosien saatossa.

- Viimeksi prosentteja muutettiin sote-uudistuksen yhteydessä, kun tasauslisäprosentti nostettiin 90 prosenttiin ja tasausvähennys-prosentteja alennettiin 10 prosenttiin. Näiden muutosten taustalla olivat uudistuksessa toteutuneet suuret kunnallis- ja yhteisöveron leikkaukset, jotka kohdistuivat epätasaisesti kunnittain.

Tasausrajaa sekä tasauslisä- ja tasausvähennysprosentteja muuttamalla saadaan lukematon määrä vaihtoehtoja tasauksen toteuttamiseksi.

Käytettävien tasausprosenttien valinta tulee arvioida sen mukaan, mikä on valtiosuusjärjestelmän kokonaisuuden näkökulmasta perusteltua.

Hallitusohjelman kirjaus koskien TE-palveluiden rahoitusta

- Hallitus huolehtii, että kunnille siirtymässä olevien TE-palvelujen rahoitus, ohjausjärjestelmä ja asiakaspalvelun lainsäädäntö turvaavat kuntien todelliset mahdollisuudet onnistua kohtaantongelmien ratkaisemisessa kannustinjärjestelmän edellyttämällä tavalla. Tämä tarkoittaa joustavuuden ja harkinnan lisäämistä asiakkaiden palveluprosesseissa. **TE-palveluiden rahoitusmallia tarkistetaan niin, että se kannustaa aktiiviseen työllisyydenhoitoon oikeudenmukaisilla resursseilla.** Hallitus huomioi erikseen äkillisen rakennemuutoksen tilanteet.

Hallitusohjelman kirjaus koskien työttömyysturvan rahoitusvastuun korvausta

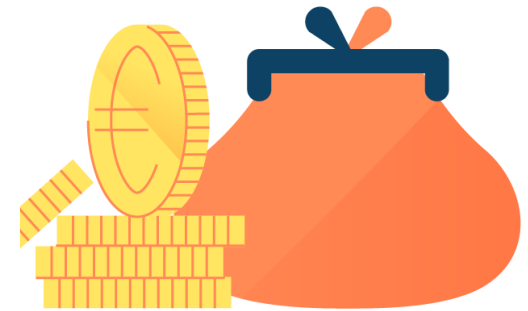
- **Hallitus tarkistaa TE2024-rahoitusmallin kompensaaation tasoa lain voimaantulon jälkeen vuosittain kuntien välillä siten, että huomioidaan mallin kannustavuus, väestökasvun vaikutus sekä vieraskielisten että kaksikielisten, työttömien ja työllisten määrä. Rahoitusmalli ei saa muodostua yksittäisen kunnan tai alueen kannalta kohtuuttomaksi.**

TE-uudistusta koskevat HO-kirjaukset edelleen valmistelussa

- Valmistelussa esiin nousseita kysymyksiä
 - Miten TE-uudistuksen rahoitusmallin kannustavuutta olisi mahdollista parantaa valtionosuusjärjestelmän kautta?
 - Miten etuusmenojen korvausta voitaisiin tarkistaa niin, että korvauksen tarkoitus, kannustinvaikutus ja hallitusohjelman kirjaukset saataisiin huomioitua?
- Valmistelua ja toimenpiteiden arviointia hankaloittaa se, että mallista ei vielä ole käytännön kokemuksia

Tausta ja toimeksianto

- Valtiovarainministeriö on tilannut Valtion taloudelliselta tutkimuskeskukselta tutkimuksen, jonka tarkoituksena on arvioida kuntien sote-uudistuksen jälkeisiä kustannuksia selittäviä tekijöitä
- Tavoitteena on tuottaa arviot kunnan väestön ikärakenteen sekä muiden mahdollisten valtionosuuskriteerien yhteydestä tarkasteltujen palveluiden toimintamenoihin
- Tutkimusmenetelmänä käytetty tilastollista regressiomallia, jossa asukaskohtaisia toimintakuluja selitetään ikäryhmien väestöosuuksilla sekä muilla kuntien ominaisuuksilla
- Selvitys on ensimmäinen laatuaan, jolla arvioidaan kaikkia valtionosuuskriteereitä.
- Analyysityö tehty keväällä 2024, tulokset lopullisia elokuussa 2024

Tutkimuksen alustavia tuloksia, ikäryhmät

- Ikäryhmäkriteereiden yhteenlaskettu paino järjestelmässä kasvaa VATT:n tutkimuksen perusteella (79 → n 87 %)
- → Ikäryhmäkriteereiden tuoma valtionosuus kasvaa kaikissa kunnissa
- Ikäryhmät esitettäisiin muokattavaksi niin, että TE-uudistuksen tuoma päällekkäisyys poistuu:

2024	2025, TE-uudistus	2026, VOS-uudistus
0-5-vuotiaat	0-5-vuotiaat	0-5-vuotiaat
6-vuotiaat	6-vuotiaat	6-vuotiaat
7-12-vuotiaat	7-12-vuotiaat	7-12-vuotiaat
13-15-vuotiaat	13-15-vuotiaat	13-15-vuotiaat
16+ vuotiaat	16+ vuotiaat	16-64-vuotiaat
	18-64-vuotiaat	65+ vuotiaat

Tutkimuksen alustavia tuloksia, muut kriteerit

- Muiden kriteereiden painoarvo järjestelmässä laskee VATT:n tutkimuksen mukaan (21 → n 13 %)
 - Jatkossa noin 13 % laskennallisista kustannuksista määräytyy muiden kuin ikäryhmäkriteereiden perusteella
- Osa kriteereistä esitetään tutkimuksen perusteella poistettavaksi, eräisiin esitetään uutta laskentaperustetta, osa säilyisi ennallaan

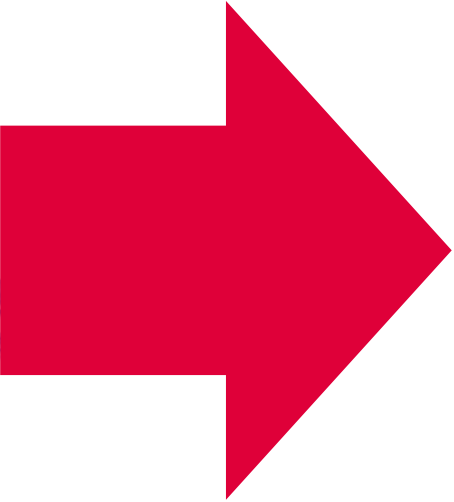
2025
työttömyysasteen mukaan
laajan työttömyyden mukaan
kaksikielisyyden mukaan (koko väestö)
kaksikielisyyden mukaan (ruotsinkielinen väestö)
vieraskielisyyden mukaan
asukastiheyden mukaan
saaristoisuuden mukaan
saaristo-osakunta aseman mukaan
koulutustaustan mukaan

2026
työttömyysasteen mukaan
laajan työttömyyden mukaan
kaksikielisyyden mukaan (koko väestö)
kaksikielisyyden mukaan (vähemmistökieltä puhuvat)
Ulkomaalaistaustaisten määrän mukaan
asukastiheyden mukaan
saaristoisuuden mukaan (siirtyy lisäosaksi, jatkossa vain yksi saaristoisuuskriteeri)
saaristo-osakunta aseman mukaan
koulutustaustan mukaan
syryjäisyyden mukaan (siirtyy lisäosista)

Tutkimuksen alustavia tuloksia, valtionosuuden lisäosat

- Lisäosista siirretty syrjäisyys laskennalliseen kustannuspohjaan VATT:n tutkimuksen perusteella
- Työpaikkaomavaraisuutta ei sisällytetty VATT:n analyysiin, sillä teoreettinen perusta epäselvä → poistettu lisäosista
- Ei näyttöä VATT:n selvityksestä, että väestön kasvu olisi yhteydessä korkeampiin palveluiden järjestämiskustannuksiin,
 - Väestön kasvun lisäosa esitetään kuitenkin säilytettäväksi osana järjestelmää mm. kasvun tukemisen ja investointien rahoituksen näkökulmasta
- HYTE-lisäosa ennallaan
- Arvioitu, että saaristoisuuden kriteeri soveltuisi paremmin lisäosaksi

- Tulokset ovat vielä alustavia ja valmistuvat elokuussa
 - VATT julkaisee tutkimusraporttinsa elokuussa
- Tässä esitetyt muutokset perustuvat VATT:n tutkimukseen
 - Lisäosissa käytetty osittain virkamiesharkintaa
- Poliittisia linjauksia ei vielä olla tehty

VATT:n Teemu Lyytikäinen
esittelee tutkimustuloksia
Kuntaliiton Taloustorstai-extrassa
keskiviikkona 4.9. klo 10 – 11.30

KUNTIEN
RAHOITUSJÄRJESTELMÄN
UUDISTAMINEN

Aikataulutavoite

- **Tavoitteena ensimmäinen kokonaishahmotelma uudistuksen sisällöstä kesäkuussa 2024**
- Poliittinen käsittely kesä-syyskuussa 2024
- Lausuntokierroksella loka-marraskuussa 2024
- Jatkotyöstäminen joului-helmikuussa (ministeriryhmät, laintarkastus, lainsäädännön arviointineuvosto, kuthanek ym.)
- HE eduskuntaan helmi-maaliskuun vaihteessa 2025
- Eduskuntakäsittely maaliskesäkuussa
- Eduskunnan vastaus kesäkuussa 2025
- Lait voimaan 1.1.2026

Valmisteluaikataulu erittäin tiukka. Kuntien budjettivalmisteluaikataulut huomioon ottaen käsittely eduskunnassa ei voi venyä syysistuntokaudelle 2025.

Hyödynnä Rahoitusremppa-sivusto

Kuntien rahoitusjärjestelmän uudistaminen | Kuntaliitto.fi

- Blogikirjoitukset
- Tausta-aineistot – mm. tasaussimulaattori
- Linkit ja päivämäärät

Hyödyllisiä taustamateriaaleja rahoitusjärjestelmän uudistamiseen liittyen
Kuntien rahoitus, kustannukset ja veroprosentit -koostetaulukko - päivitys 14.6.2024
Valtionosuuksien maantiedeliset 2024 sekä esi- ja perusopetuksen kustannukset kunnittain ja toiminnoittain eriteltyinä €/oppilas vuonna 2022 (.xlsx) - päivitys 12.4.2024
VM:n ja OKM:n valtionosuudet 2024 koko maa laskentatekijöittäin eriteltyinä € ja €/asukas (.xlsx) - tarkistuspäivitys 12.4.2024
VM:n valtionosuuslaskelma 2024 jatkojalostettuna, tiedot myös €/asukas (.xlsx) - täydennyspäivitys 12.4.2024
OKM:n valtionosuuslaskelma 2024 jatkojalostettuna, tiedot myös €/asukas (.xlsx)
Väestönmurros ja perusopetus - Kuntaliiton tiedote ja diapaketti koululaisikäluokkien pienenemisestä 17.3.2024 - linkitys 28.3.2024
Kuntien verorahoituksen muutos 2022-23 ja valtionosuudet - diapaketti 24.2.2023 (.pdf) - linkitys 28.3.2024
Näkökulmia ja vertailutietoja rahoitusuudistukseen -diapaketti (.pdf) - päivitys 30.1.2024
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus 2024 ja sen simulointilaskuri (.xlsx)
Kiinteistöverot 2023 rakennustyypeittäin - tarkemmassa tarkastelussa voimalaitosverot (.xlsx)
Kuntaliiton valtionosuuslaskelmasivut (sivulinkki)

Mitä valtionosuus uudistukselta voi ja mitä siitä ei kannata odottaa?
Kuntien valtionosuus uudistus on edennyt ensimmäisen lukuvuotensa aikana ennalla suunnitellussa aikataulussa. Valmistelun siirtyminen poliittisiin pöytiin tarkoittaa myös kuntakohtaisten laskelmien julkilaita. Milläiset kunnat voittavat tai milläisten kuntien pitäisi voittaa?

[Lue Matti Mäkinen blogikirjoitus tästä](#)

Siihtä on lähettävä, että tähän on tultu
Kuntien nykyinen valtionosuusjärjestelmä - tai pikemminkin kuntien koko verorahoitusjärjestelmä - on nykyisellään sote-uudistuksen jännönerä.

[Lue blogi](#)

Kuntatalous on maantiedettä, siksi kestävää kuntataloutta ei rakenneta vain kunnissa
Milläista on kestävää kuntataloutta ja voiko rahoitusjärjestelmän uudistaminen tarjota siihen mahdollisuuden? Lotta-Maria Sirveo toteaa blogissaan, että kestävää kuntataloutta luoda vain kunnissa, vaan kestävyyden edellytyksiä rakennetaan osana julkisten palvelujen ja julkisen talouden.

[Tutustu Lotta-Marian blogiin tästä](#)

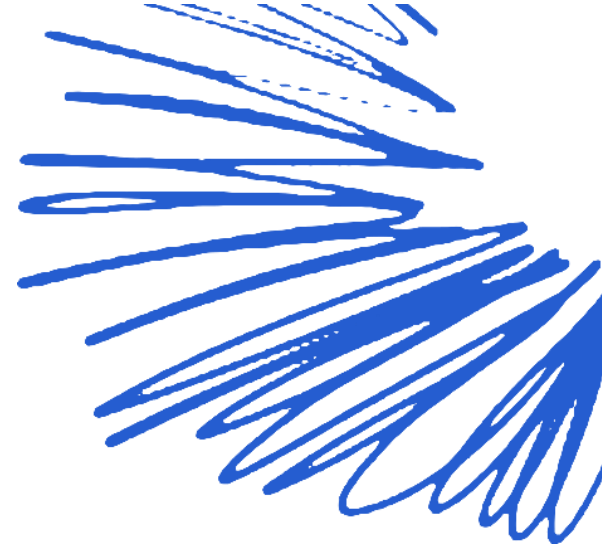
Sote-tasaserät eivät kuulu pysyvästi kuntien valtionosuusjärjestelmään
Jos sote-tasaseräin ei kosketa, ei valtionosuusjärjestelmistä saada oikeudenmukaista - kunnat eriytyvät lisäksi toistaiseen niin taloudellisesti kuin palvelujen määrätään ja laadultaan. Siksi on uskallettava sanoa ääneen, että sote-tasaserät eivät kuulu pysyvästi kuntien valtionosuusjärjestelmään.

[Lue Matti Mäkinen blogi tästä](#)

**KUNTIEN
RAHOITUSJÄRJESTELMÄN
UUDISTAMINEN**

Merkittäviä päivämääriä

- Taloustorstai 22.8.
- Hallituksen budjettiriihi 3.-4.9.
- Taloustorstai-extra 4.9. – VATT:n tutkimustulokset
- Kuntamarkkinat 18.-19.9.
- Vos-uudistus lausuntokierroksella loka-marrakuussa

**KUNTIEN
RAHOITUSJÄRJESTELMÄN
UUDISTAMINEN**